

**Stanowisko Zarządu
Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
z dnia 6 listopada 2020 r.**

w sprawie: **apelu do parlamentarzystów z terenu województwa śląskiego o wsparcie prac legislacyjnych i głosowanie za projektami ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego i ustawy o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych**

Zarząd Śląskiego Związku Gmin i Powiatów kieruje do parlamentarzystów z terenu województwa śląskiego apel o pilne wsparcie prac legislacyjnych i głosowanie za senackimi projektami *ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego i ustawy o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych*.

Stabilność finansów samorządowych i adekwatność zasilania finansowego gmin, powiatów i województw do zakresu nałożonych na nie obowiązków wobec mieszkańców gwarantuje Konstytucja RP. Ostatnie działania podejmowane przez Rząd, reklamowane jako korzystne dla różnych grup społecznych w wymiarze krajowym, wymierzone są przeciw tym samym grupom społecznym w wymiarze lokalnym. Ponadto, zagrożony jest stabilny rozwój gmin, który wymaga zaistnienia wielu czynników, ale kluczowa jest tu przede wszystkim realizacja podstawowej zasady konstytucyjnej – adekwatności środków do zakresu nałożonych zadań.

Samorząd terytorialny tworzy warunki dla rozwoju każdej dziedziny życia ważnej dla człowieka – mieszkańca gminy, powiatu, województwa, a w efekcie kraju. Bez stabilnego rozwoju gmin nie będzie stabilnego rozwoju kraju. Działania podejmowane przez Rząd w wielu przypadkach stoją w sprzeczności z zasadą sprawiedliwości społecznej, nie budując wzajemnego zaufania. Samorząd znajduje się na straconej pozycji, jeżeli ustawodawca dokonuje zmian przepisów ustawowych wbrew gwarancjom określonym w art. 167 Konstytucji:

1. jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań.
2. dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa.
3. źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego są określone w ustawie.
4. zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych.

Przytoczone gwarancje nie są w Polsce przestrzegane, przy czym odbieranie społecznościom lokalnym ich zasobów finansowych nasiliło się szczególnie w ostatnim czasie.

W 2019 r. Sejm uchwalił dwie zmiany w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT), które spowodowały ubytki w dochodach jednostek samorządu terytorialnego w kwotach:

1. dla ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019, poz. 1394) – **1 225 mln zł**,
2. dla ustawy z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019, poz. 1835) – **4 812 mln zł**.

W obu projektach nie ma żadnego odniesienia do ubytków w dochodach JST, jest za to informacja o wzroście wpływów z PIT w ostatnich latach i teza, że: „prowadzone przez resort działania w sposób trwały wpłyną na zwiększenie dochodów, w tym dochodów JST z tytułu podatków dochodowych”. Teza o trwałym zwiększeniu dochodów JST z podatków dochodowych jest błędna, co wynika zarówno z dostępnych danych o finansach samorządowych, jak i z analizy podobnej sytuacji, która miała miejsce w latach 2007–2010. Także wówczas uzasadnienie projektów zmian ustawowych zapowiadało, że JST nie odczują ubytku w dochodach. Jednak w następnych latach okazało się, że ubytki są znaczne i powodują trwałe zmniejszenie dochodów JST, potwierdzone w sprawozdaniach Ministerstwa Finansów.

Wytworzony w ostatnim okresie przez stronę rządową obraz finansów JST całkowicie odbiega od ich rzeczywistego stanu. To prawda, że w ciągu ostatnich 4 lat nastąpił szybszy niż poprzednio wzrost dochodów z udziału we wpływach budżetu państwa z podatku PIT, lecz w tym samym okresie nastąpił jeszcze szybszy wzrost wydatków bieżących, spowodowany czynnikami niezależnymi od decyzji samorządu (koszty pracy, ceny usług i materiałów, ceny energii, płace itp.). Równocześnie szybko wzrasta luka w finansowaniu oświaty samorządowej. Gdy przekazano gminom szkoły podstawowe, subwencja oświatowa pokrywała 89% kosztów edukacji. Po wejściu w życie w 2004 r. obecnej ustawy o dochodach JST część oświatowa subwencji ogólnej pokrywała 73,5% wydatków bieżących JST na oświatę. W roku 2014 było to 66,0%, a w 2018 – już tylko 61,2% edukacyjnych wydatków bieżących. Subwencja oświatowa w roku 2004 stanowiła 2,72% PKB, a w 2019 już tylko 2,04% PKB. Nowe zadania są często przekazywane bez wystarczających środków na ich wykonanie. Podnosi się standardy realizacji wielu zadań własnych, również nie zwiększając przy tym dochodów JST.

Powyższe problemy były wielokrotnie podnoszone w wielu stanowiskach, wystąpieniach i apelach środowiska samorządowego. Obecny Senat RP postanowił skorzystać z przysługującej senatorom inicjatywy ustawodawczej, w wyniku której powstały dwa projekty ustaw:

1. projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (druk nr 246),
2. projekt ustawy o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych (druk nr 247).

Celem pierwszego projektu ustawy jest wyrównanie ubytków w dochodach jednostek samorządu terytorialnego, spowodowanych wprowadzeniem w 2019 r. zmian w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Projektowane przepisy zwiększą wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych:

1. gmin – z 39,34% do 43,93%,
2. powiatów – z 10,25% do 11,49 %,

3. województw – z 1,60% do 1,79 %.

Wprowadzenie przedmiotowych uregulowań jest konieczne i niezbędne dla realizacji zadań przez samorządy terytorialne.

Celem nowelizacji drugiej ustawy jest doprecyzowanie przepisów określających zakres zwolnienia z podatku od nieruchomości, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, w części dotyczącej zwolnienia z podatku gruntów kolejowych. Projektowane rozwiązania wychodzą naprzeciw oczekiwaniom jednostek samorządu terytorialnego, eliminując istniejącą obecnie lukę podatkową, która pozwala na korzystanie ze zwolnienia z podatku od nieruchomości przez podmioty, które nie prowadząc działalności na rynku kolejowym, wykorzystują nieprecyzyjny przepis do unikania opodatkowania. Takie praktyki powodują znaczące uszczuplenie wpływów z podatku od nieruchomości do budżetów gmin.

Mając na względzie dobro mieszkańców województwa śląskiego oraz stabilność jego rozwoju, gwarantowane do tej pory przez silne samorządy, a obecnie zagrożone przez ograniczenia wynikające z ubytku dochodów, apelujemy do parlamentarzystów reprezentujących tych mieszkańców w Sejmie i Senacie o wsparcie dla przedstawionych zmian w prawie. Oczywistym jest również ich pozytywny wpływ dla pozostałych obywateli Rzeczypospolitej, dla których rozwój ich społeczności lokalnych jest nieodzowną wartością i warunkiem godnego życia. Dla wszystkich zaangażowanych w życie samorządowe jasnym jest, że właściwe wykonywanie zadań przez władarzy lokalnych, jest uwarunkowane ich stabilnym finansowaniem.

W tej istotnej sprawie, która nie powinna mieć barw politycznych, macie Państwo możliwość przemówić jednym głosem, który stanie w obronie samorządu terytorialnego. Apelujemy zatem do Państwa o głosowanie za przedstawionymi projektami ustaw zarówno w Senacie jak i w Sejmie. Ustawy te pozwolą zapewnić jednostkom samorządu terytorialnego finansowanie niezbędne dla trwania inwestycji, które są głównym kołem zamachowym rozwoju województwa. Prosimy, aby ponad podziałami, wykazali Państwo solidarność wobec problemów i zagrożeń jakie mogą się stać udziałem naszych mieszkańców.

W tym kontekście zwracamy również uwagę na uchwaloną na ostatnim posiedzeniu Sejmu RP w dniu 28 października br. ustawę, w której m.in. pod hasłem zmian w ustawie o ryczałcie mających na celu zwiększenie atrakcyjności opodatkowania w tej formie oraz poszerzenia grupy podatników, którzy będą mogli z niej skorzystać, wprowadzono przepisy skutkujące dla samorządów lokalnych kolejnym istotnym ograniczeniem ich dochodów. Ustawa ta procedowana jest obecnie w Senacie RP jako druk senacki nr 249. W Ocenie Skutków Regulacji tego rządowego projektu przewidziano, iż konsekwencją wprowadzenia w ustawie proponowanych rozwiązań będą ubytki w dochodach JST w wysokości **14 172 mln** zł (w okresie najbliższych 10 lat, a tylko w pierwszym roku obowiązywania przepisów dochody samorządów zmaleją o **1 434 mln** zł). Jednocześnie dochody budżetu państwa wzrosną w tym czasie z tytułu wprowadzanych zmian o podobną, a nawet wyższą kwotę. Znamienne jest również to, iż w uzasadnieniu projektu ustawy skierowanej do Sejmu nie mam mowy o w/w ubytkach w dochodach JST, ani też wzmianki, iż to jedynie podsektor samorządowy w całym sektorze finansów publicznych zostanie negatywnie dotknięty skutkami ustawy.

Śląski Związek Gmin i Powiatów

Piotr Kuczera
Przewodniczący Związku

